
LÜKŐ István

Nemzetközi kitekintés az első szakképzési törvény korszakáról

Bevezetés

Aligha kell bizonyítani, hogy nem csak a szakképzés szempontjából, hanem össztársadalmi szempontból is a rendszerváltás. Magyarország – a többi közép-kelet európai országgal együtt – nagy optimizmussal és elszántsággal alakította át az ország társadalmi berendezkedését, a gazdaságát és a hozzá szorosan kapcsolódó oktatási rendszerét. A reformok már az 1989-es évet megelőzően is elkezdődtek (ld. pl. az 1985-ös Oktatási törvény, az adaptív szakképzési modell kialakítása stb.) Ezt a korszakot meghatározó fontos események formálták, mint pl. a Szovjetunió megszűnése, a berlini fal leomlása, Németország újra egyesítése stb. A téma nemzetközi kitekintéseinek az alapját szolgálják ezek az események és a velejáró átalakulások.

Az 1989-es politikai eseményeket követően megalakuló kormányzat fontos feladatának tekintette az oktatási rendszer átfogó átalakítását, mindenekelőtt törvényi szabályozás révén. Több évi előkészület után adták ki 1993-ban a három, oktatással foglalkozó törvényt, köztük a Szakképzési törvényt. Számos dokumentum, – mint pl. az OKJ i – kapcsolódik a törvényhez, amelyeknek a kapcsolódásait és a más országokkal való összevetését vállaltam fel ebben az írásban. A törvény kiadásának 25. évfordulója alkalmából 2018. május 5.-én nagyszabású konferenciát szervezett a Magyar Pedagógiai Társaság és a BME Tanárképző Központja „25 éves a szakképzési törvény - Korszakos változások - új irányok” címmel Budapesten a BMGE-n. A plenáris előadásokat követően 5 panelbeszélgetésre került sor, amelynek egyikét *Az első szakképzési törvény gazdasági- társadalmi környezete nemzetközi kitekintésbe* címmel én vezettem. Itt hangzott el a fenti címhez hasonló című előadásom.

Szakképzési modellekről vázlatosan, mint a téma elméleti háttéréről

A nemzetközi kitekintést számos módon meg lehet tenni, a történeti korszakokhoz is kötődően, de részben azoktól független megközelítések a kutatók által kidolgozott modellek. Ezért ebben az elméleti háttérnek is szánt fejezetben néhányat ismertetek vázlatosan. Az első kettőt, vagyis a makroszintű és a mikroszintű modellt Prof. Dr. Günter Spreth nyomán ismertetjük. (Spreth, G. 2001)

A makroszintű modell

- *Üzemi modell* Japán, USA
- *Iskolai modell* Svédország
- *Kooperatív modell* Németország (*Iskola és üzem, duális képzés*)
- *Kooperatív modell* Brazília (*Centrum és üzem*)

A mikroszintű modell

- *MES rendszer* ILO
- *Tanulás és munkahely* Nigéria, Egyiptom
- *Tanulás és projektoktatás* Németország
- *Tanulás és tanfolyami oktatás* Franciaország
- *Tanulás termelő iskolában* Kína, Szingapúr

Szakmai programok modellje

1. ábra: A szakmai programok modellje

Időalapú	Modulrendszerű	Kompetencia elvű
----------	----------------	------------------

Forrás: saját szerkesztés

Ezeket a mindnyájunk által jól ismert elnevezéseit az egyes modellekre jellemző főbb ismérveknek Benedek András használta először.

A középfokú szakképzés modelljei

2. ábra: A középfokú szakképzés modelljei

Piaci rövid időtartamú betanítás, tanfolyamok	Iskolai egységesített képzési idő és közismereti tananyag	Duális <i>iskolai (elméleti) oktatás és vállalati (gyakorlati) oktatás szerves kapcsolata</i>
---	---	--

Forrás: Benedek András nyomán saját szerkesztés

A Hamburgi Egyetem (UNI HAMBURG) Nemzetközi Kutató Szemináriumán együtt dolgoztuk ki Dr. Günter Spreth Professzorral a fenti kategorizáláson alapuló modellt, amelyet ő ismertetett (Spreth, G. 2001)

Részben ide is, de a következő fejezethez is illeszkedik a szakképzés európai integrációjáról szóló tanulmány, amelyben Csáky Mihály kifejti az európai szakképzés történeti fejlődését, a gazdasági érdekek primátusát és a különböző formációit. (Csáky, M. 2016)

Gazdasági-társadalmi jellemzők

Politikai-társadalmi események

Az 1980-as-90-es évek kontinensen túlmutató társadalmi-politikai eseményekben bővelkedett. Érdemes kitérni rá, mert a hazai eseményeket, gazdaságot és a szakképzést is formáló erővé váltak. A Szovjetunió az 1990-91 között zajló tagországok kiválásával megszűnt. Ennek politikai erőformáló hatása máig kihat bizonyos tekintetben. A soproni határnyitást követően 1989. november 4-én lebontották a berlini falat, mint az egykori fővárost és Németországot kettészelő határvédelmi rendszert. Újra egyesül Németország 1990. október 3.-án.

Déli szomszédunk, Jugoszlávia is felbomlott, itt az országok zömében 1989-90-ben váltak ki. Nem sokkal ezután kitört a balkáni háború, amely nagy gazdasági és társadalmi károkat okozott.

Számos országban zajlott a politikai rendszerváltozást jelképező demokratizálódás felé elmozdító „bársonyos forradalom”, többpártrendszer jött létre hazánkban is. Az első szabad választások után megalakulnak Közép-Kelet-Európa országaiban a koalíciós kormányok.

Gazdasági-társadalmi változások és következményei

A 80-as-90-es években még nem létezett az Európai Unió, ezért más gazdasági közösségeket tudunk megemlíteni, illetve a különböző összehasonlításokhoz számításba venni. Az OECD mint globális szervezet mellett Európában az EFTA és az EK fogta össze a különböző érdekek, gazdasági prioritások menti tevékenységeket.

A politikai-társadalmi rendszerváltás hazai gazdasági következményei közül a privatizációt kell kiemelni, amely a főként anyag és energiaigényes ágazatok nagyvállalatainak megszűnését, illetve magántulajdonba kerülését jelentette elsősorban. A nehézipar, a gépi nagyipar radikális visszaszorulása, más szektorok, illetve ágazatok megjelenése, bővülése igen jelentős munkaerő átstrukturálódással járt. Drámaian nőtt a munkanélküliség.

A foglalkoztatottak 4,5 milliós létszáma évek alatt 3,5-3,6 millióra csökkent, 1989-92 között 1.174.000 munkahely szűnt meg.

1. táblázat: A munkanélküliség változása Magyarországon

Évek	1991	1992	1993
Munkanélküliek száma	406 124	663 022	632 050

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Amint az ábrából látható, a regisztrált munkanélküliek száma 1992-ben volt a legmagasabb.

Elsősorban a gyors privatizáció következménye volt, hogy a nehézipar, a gépi nagyipar, a vegyipar, kohászat, bányászat néhány év alatt összeomlott. Ezeknél a nagyvállalatoknál lévő tanműhelyeket adták el először a tulajdonos váltás és szerkezeti átalakítás ürügyén. Ez súlyosan érintette elsősorban az ipari szakmunkásképzést, mert így a gyakorlati képzőhelyeket át kellett csoportosítani az iskolai tanműhelyekbe. Ezt a helyzetet szemlélteti az alábbi táblázat. (Benedek, A 2003)

2. táblázat: Szakmunkásképző tanműhelyi képzőhelyek számának változása Magyarországon

	1990/91	1993/94	1997/98	Index%
Iskolai	17 785	32 269	36 779	205,6
Iskolán kívüli	52 338	35 237	25 685	49,1

Forrás: Benedek András: A szakképzés változásai

Szerencsére az iskolákban volt tanműhelyi kapacitás, amit a fenti táblázat is érzékeltet.

Témánk szempontjából a nemzetközi kitekintés fontos összehasonlításokat kínál a különböző gazdasági mutatók, a foglalkoztatás és a munkanélküliség összefüggéseiről.

Ha mindezeket két különböző idő metszetekben (1988-93 és 2016-2017) tesszük, akkor egy sokkal nagyobb felbontású és érdekes képet kapunk. Ennek szellemében mutatjuk be az alábbi táblázatunkban néhány ország adatait a 3. táblázatban.

3. táblázat: Összehasonlító adatok európai országokról

Országok	GDP PPP USD		Foglalkoztatottak száma ezer fő		Munkanélküliség %	
	1988-93	2016-2017	1988-93	2016-2017	1988-93	2016-2017
Magyarország	8802,63	24.163,91	na	4.516,93	0,463	4.4
Bulgária	7248.50	18.787.44	na	3.525.35	na.	6.6
Csehszlovákia	na	Szl 31.026 Cs 34.541	na	Szl 2,372	1995 4.00	Szl.8.1, Cs.2,8
Lengyelország	9081,5	26.636,14	na	16.281	1990:6,30	4.8
Románia	5874,82	16.901,54	na	8.668,20	3.700	5,3
Ausztria	16537	49.962,09	2,810	4.412,54	2,676	5,4
Németország	15929,27	45.236,65	36,48	44.291	7,735	3,8
Franciao.	15916,12	41.146,65	22,30	27.901,1	10,01	9,5
Görögország	11828,94	30.730,53	3,806	4.170,49	7,423	22,3
Hollandia	16324,64	49.002,40	6,093	9.099	6,247	5,1
Olaszország	15167,29	33.274,41	20,98	25.105,50	9,683	11,4
Írország	11032,73	51.513,45	1,111	2.084	16,30	6,4

Forrás: saját szerkesztés

Az országok között Csehszlovákia kétfelé válása után külön adatsor jelenik meg. Másik magyarázatra szoruló rész, hogy az 1988-1993-as időszak azért került így be, mert a rendszerváltás előtti időszokról nincsenek megbízható adatok, és különböző évjáratok szerepelnek az országoknál. Megállapítható, hogy a legalacsonyabb GDP érték Romániában volt 1988-ban is és 2016-2017-ben is. Az is levonható következtetés, hogy az eltelt kb. negyedszázad alatt majdnem minden országban megháromszorozódott a GDP, ami egyfajta fejlődési trendnek is mondható. Jól látható hogy a 90-es években Írországban volt a legmagasabb a munkanélküliség, ami 6,4%-ra csökkent. Napjainkban Görögországban a legmagasabb a munkanélküliség aránya. Számos összehasonlításra, kiugró adatra lehetne még kitérni, azonban egy más síkon is összevetést érdemel, hogy az adott ország összlakosságán belül hányan vannak foglalkoztatva. Ezen a téren feltűnő Ausztria 4,4 milliós foglalkoztatotti létszáma. Az idő, illetve a terjedelem hiánya miatt nincs lehetőség annak elemzésére, hogy a fenti adatok hogyan ágyazódnak be az adott ország gazdasági szerkezetébe, ágazati struktúrájába, technikai-technológiai fejlettségi szintjébe, munkakultúrájába stb.

4. táblázat Oktatásügyi illetékesség (fenntartó, közigazgatás)

	Illetékesség, közigazgatás						Közigazgatási egység				
	Minisztérium Oktatási		Egyház	Tanács	Más intézmény	Vegyes rendszer	Nincs szabályozva	központi		nem központi	
Ország							Állam	Tartomány, régió	Iskola-kerület	Önkormányzat	Iskola
Ausztria	O□	O□			▽			▽	▽		
Belgium	O□		□▽	□	□▽	O□		▽		▽	▽
Brazília	O□		▽		▽					▽	
Dánia	O□			O□	O□	O□				▽	▽
Finnország	O□				O□					▽	
Franciaország	O□		▽		▽					▽	
Görögország	O□	O□	▽		▽		▽		▽		
Írország	O□		▽	O□	O□▽				▽	▽	▽
Kanada	O□			O□							
Lengyelország	O□	O□	▽		▽				▽	▽	
Magyarország	O□				▽					▽	
Nagy Britanni	O□			O□	▽				▽		▽
Németország	O□				▽					▽	
Norvégia	O□			O				▽	▽	▽	
Olaszország	O□										
Oroszország	O□	O□			▽	O□▽	O□▽			▽	▽
Svájc	O□									▽	
Svédország	O□			O□						▽	
Szlovákia	O□				▽					▽	
Szlovénia	O□			O						▽	
USA	O□			O□				▽	▽	▽	

Nem csak a gazdasági-foglalkoztatási mutatók, hanem a tanügyigazgatás és irányítás modelljei, megoldásai is fontos összehasonlítást tesznek lehetővé. Ezért is fontos a 4. táblázatunk, amelyben az EU-n kívüli országokra vonatkozó információk is láthatóak a közigazgatás (irányítás-fenntartás) illetve az „illetékesség” szervezeti megoldásai. Jól láthatóak, hogy a 90-es évek közepén az állami és nem állami fenntartás mennyire domináns egyes országoknál, illetve hogy Oroszország esetében nincs szabályozva. (Uwe Leuterbach, 1996)

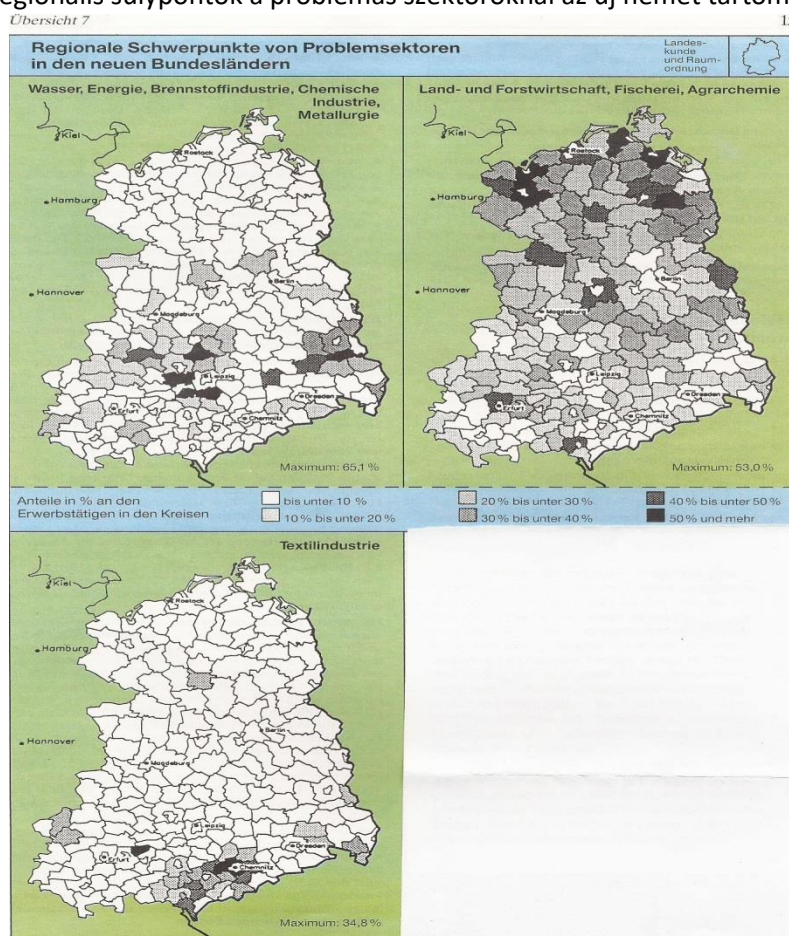
A német újra-egyesítés és tervezési vonatkozásai

Kuriózusként kezelem azt a forrást, amely bizonyítja, hogy a két német állam (NDK, NSZK) egyesítése előtt a szakképzés és foglalkoztatás kutatásával foglalkozó háttérintézményben (IAB) készítettek tanulmányokat, amelyben prognosztizálták a keletnémet területek egyesülés utáni foglalkoztatási-munkanélküliségi helyzetét iparáganként nagy területi felbontás szerint. Ebből kiindulva tervezték a húzó ágazatok kvalifikációs és munkaerő igényét, szakképzési vonzatát.

Magáról a tervezés módszertanáról nem adtak információt, de sikerült egy dokumentumot a 1990-es freiburgi tanulmányutamon megszerezni. (Dieter Blaschke, Martin Koller, Gerhard Kühlewind (1990): Qualifizierung in den neuen Bundesländern IAB Nr. 7/1990)

Három ágazat (mezőgazdaság és erdészet, textilipar, nehézipar(szénbányászat, vegyipar, fémipar, energiaipar,)) regionális súlypontjai ábrázolja az alanti ábra az új szövetségi államban.

4. ábra Regionális súlypontok a problémás szektoroknál az új német tartományokban.



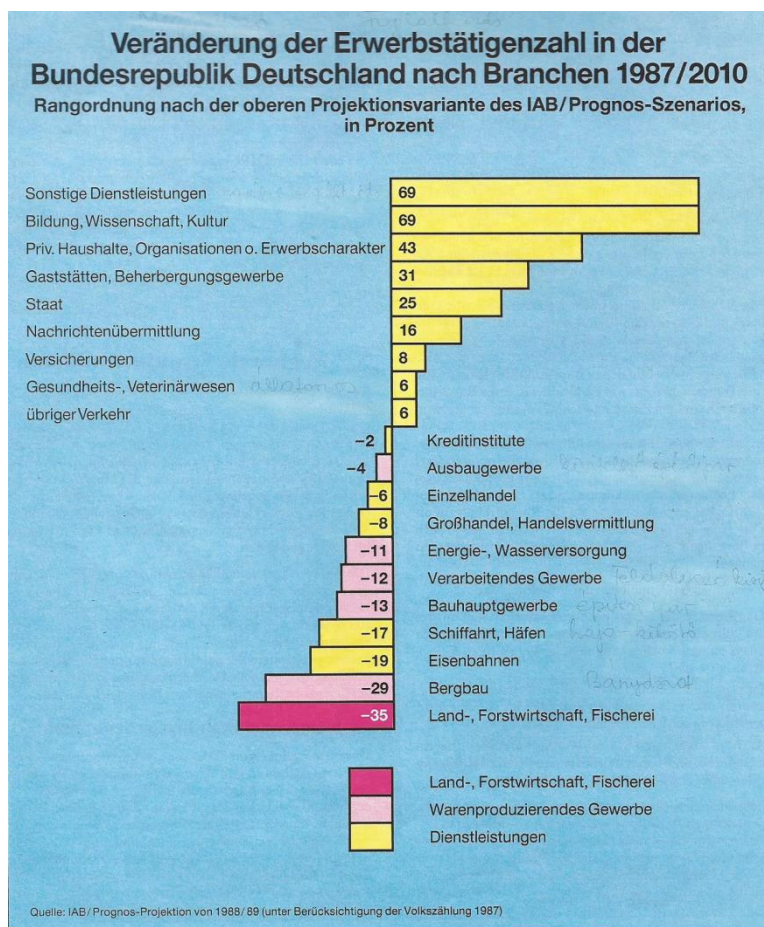
Forrás: IAB 1990/7

Az ábrából jól láthatóak, hogy mely földrajzi régióban (térségben) hány százalékos lesz a szektorális foglalkoztatottság, illetve a munkanélküliség.

Ehhez szorosan tartozik egy fejlesztési koncepció, amelyben a visszafejlesztendő és a progresszív, vagyis fejlesztendő ágazatok százalékos mértékét prognosztizálják.

Az 5. ábrán jól látható, hogy a mezőgazdaság 35%-os visszafejlesztését tervezték, míg a „húzó” ágazatok (szolgáltatás, biztosítás, oktatás, kutatás) 50-69%-os fejlesztését, arányuk növelését prognosztizálták a scenáriószerű összeállításban.

5. ábra: Az 1987/2010 –es időszak ágazati prognózis Németországban az egyesülés után



A szakképzési törvény előzményei, létrejötte és körülményei

Az 1985-ös Oktatási törvény

A hazai viszonyokon túl is meghatározó korszakban született az 1985-ös Törvény az Oktatásról, amelyben még mind három alrendszer (közoktatás, szakképzés, felsőoktatás) együttesen van szabályozva. A *Gazsó Ferenc* nevéhez kötődő törvény egyfelől átmenetet képez a puha diktatórikus társadalmi berendezkedés után következő demokratizálódási és a rendszerváltást követő korszak között. Másfelől mintegy előkészítette azt számos elemével. Kiemelhetjük a decentralizált oktatásirányítási modellt, a közvetlen igazgatóválasztást, az igazgatók munkáltató és gazdálkodási jogkörét, az alternatív tantervek rugalmas alkalmazását, a módszertani szabadságot stb.

Az adaptív szakképzési modellről vázlatosan

Azért tartom fontosnak kitérni erre ebben a cikkben, mert jól bizonyítja, hogy az első szakképzési törvény előtt már léteztek makroszinten *tudományosan* megalapozott modellek, amelyek a szakképzés és a gazdaság „közelítését” célozták meg. A nyolcvanas évek közepe után az OPI Szakképzési Igazgatóságának munkatársai *Benedek András* irányításával egy átfogó modellt dolgoztak ki, amelyben a fejlesztés súlypontjait (tankönyv vizsgálat és kutatás, tantervfejlesztés, módszertani fejlesztés, oktatásszociológiai vizsgálatok stb.) a gazdaság szakemberigényeihez igazították. (Benedek, 1987)

Az adaptív szakképzés kísérleti terepei a következő iskolákban és vállalatoknál voltak:

- a 7. sz. Oleg Kosevoj Szakmunkásképző Intézet és a Ganz-Mávag együttműködése
- a Frankel Leó Szakmunkásképző Intézet és Szakközépiskola modellje
- Paksi Atomerőmű Vállalat kísérleti iskolája
- a HungarHotels Lóver Szálloda és Soproni Vendéglátóipari Szakmunkásképző együttműködése.

Ez utóbbit ismertem meg közelebbről és a szakmai-tudományos eredmények méltatását egy anno itt tanító történelem tanár, Horváth Edit által írt „Történelem tankönyv” felmutatásával illusztráltam, ami a kollégák lelkesedését, motivációját is bizonyította.

Az előkészületek

A rendszerváltás első kormányzati ciklusában három oktatással foglalkozó törvényt adtak ki. Az előkészületek egyik részében tehát ezen törvények koncepcionális körvonalait, kapcsolódásukat járták körbe különböző szinteken. Az előzőekben két fontos előzményről írtam, most a törvényalkotás időszakára eső fontos eseményeket említem meg röviden.

- Megalakul a Nemzeti Szakképzési Intézet (NSZI) az OFI Szakképzési Igazgatóságának bázisán.
- Létrejön a Magyar Szakképzési Társaság (MSZT) 1989-ben

A törvény előkészítése több hónapon keresztül tartó alapos egyeztetések, véleményezések széles körében zajlott számos meghatározóan fontos társadalmi, civil és szakmai szervezet bevonásával. (MPT, MSZT, MNGYSZ, MKIK, IPOSZ). Nem csak a szakképzési törvényt, hanem a kapcsolódó OKJ-t is hasonló körülmények között, a tripartit elv alkalmazásával (munkaadók, munkavállalók, állam) készítették elő.

Szinte párhuzamosan történt, hogy megalakultak a Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központok 1992-től (összesen 9).

Az első szakképzési törvény fontosabb jellemzői

Az 1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről címet viselő legmagasabb szintű jogszabály átfogóan, az akkori korszak gazdasági képzésében érintett szervezetekre kiterjedően a legutóbbi módosított változathoz képest sokkal kisebb terjedelemben jelent meg. Érvényesült benne a tripartit elv, konszenzuson alapult és szakmai-pedagógiai szempontból is példaértékű volt.

Számos tanulói és pedagógusi jogot és kötelezettséget megnyugtatóan és korrekt módon biztosított. Az egyik fontos jellemzője, – ami máig megmaradt –, hogy az első szakma megszerzése ingyenes. Rögzítette, hogy a szakképzés irányításának háttérintézményeként létre kell hozni a kutatás-fejlesztés, a tankönyvellátás, a tartalmi szabályozás és más feladatok ellátására egy központi szervezetet, a Nemzeti Szakképzési Intézetet. Sajnos ez mára hivatallá alakult, számos feladat elkerült onnan és kutatásról már egyáltalán nem lehet beszélni, csak az egyetemeken találkozhatunk ezzel a tevékenységgel.

5. táblázat: A szakképzési törvény és hatályossági területei

SZAKKÉPZÉSI TÖRVÉNY	Hatályosság
1993. évi LXXVI. törvény	Intézményrendszer (ifjúsági szakképzés, RMKK + háttérintézetek)
a szakképzésről	Irányítási rendszer
	Vizsgáztatás
	Gyakorlati képzés
	Finanszírozás

Az előző táblázatból jól látható, hogy milyen területekre terjedt ki a törvény, vagyis mik voltak a fontosabb fejezetei. Megállapítható, hogy mindenre kiterjedő, a közoktatás rendszerébe tartozó ifjúsági szakképzés és más intézményeire ez az adott korszakban nemzetközi szinten is elismerésre méltó törvényi szabályozás.

Az alábbi táblázatban tüntettem fel a kapcsolódó rendeleteket.

Kapcsolódó rendeletek

6. táblázat: A szakképzési törvényhez kapcsolódó rendeletek

Országos Képzési Jegyzék	A gyakorlati képzés feltételrendszere	Tanulói juttatások rendszere	A szakmai vizsgáztatás rendje, szakképesítések honosítása
OKJ			

Nemzetközi kitekintés a szakképzés törvényi szabályozásáról

7. táblázat: A szakképzés törvényi szabályozása néhány országban.

Ország	Törvényi szintű szabályozás	Más szintű szabályozás (Miniszteri rendelet)
Románia	NEM	IGEN, KORMÁNYR. MINR.
Szlovákia***	NEM, 2006-TÓL IGEN	
Ukrajna	NEM	
Szerbia*		IGEN
Ausztria	IGEN	
Szlovénia*	NEM, 1996-TÓL	
Magyarország	IGEN	
Csehország***	NEM, 2006-TÓL	

Németország	IGEN	
Franciaország	IGEN	
UK	NEM****	IGEN>
USA	NEM	
Oroszország	NEM	IGEN, MIN R.
Csehszlovákia***	NEM,	
Szovjetunió**	NEM	

*1996-tól Önálló államok, **több tagállamra bomlik, *** Szlovákia és Csehország külön, **** Az Egyesült Királyságban hosszú ideig nem volt törvényi szabályozás, csak a 90-es évek végétől az NVQ bevezetése kapcsán.

Szakképesítések elismertetése, az ekvivalencia és gyakorlati példája

Az ekvivalencia lényege

A szó jelentéséből (egyenértékű) következően már több évtizede törekednek az egyes országok, hogy az általuk kiadott szakképesítéseket (nem csak a szakképzést érintően) kölcsönösen elfogadjassák egymásnak. Ezt többféle módon tehetik, amelyek közül az egyik megoldás, hogy két ország valamilyen megállapodást köt egymással a kölcsönösen elfogadható szakképesítések számáról és köréről. Ezt egy alapos összehasonlító elemzés előzi meg, amelyben a különböző dokumentumokban keresik a megegyező kompetenciákat, tartalmi és kimeneti követelményeket.

Az első szakképesítési egyezmény Ausztria-Magyarország 1994

Fentiek szellemében került sor a 90-es évek elején, közvetlenül a Szakképzési törvényünk megjelenése után Magyarország és az Osztrák Köztársaság szakmai képezéseinek összehasonlítására, a képzési együttműködés lehetőségeinek a vizsgálatára. Az előkészítésben minisztériumi felkért tudományos szakmai szakértőként vettem részt és így közvetlenül tudom prezentálni az ezzel kapcsolatos információkat, dokumentumokat az alábbi részletekkel.

159/1994. (XII. 2.) Korm. Rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Osztrák Köztársaság Kormánya között a szakmai képzési együttműködésről és a szakképzési vizsgabizonyítványok egyenértékűségének kölcsönös elismeréséről szóló, Bécsben, 1994. április 6-án aláírt Egyezmény szövegének kormányrendelettel történő kihirdetéséről * OKJ végzett még nincs, ezért OSZJ képesítéseket hasonlítottunk össze.

A 8. táblázatban tételesen két nyelven megtalálhatjuk a kölcsönösen elfogadott 23 szakma vizsgabizonyítványi megnevezéseit.

8. táblázat: Magyar és Osztrák elnevezések a kölcsönösen elfogadott szakmajegyzékről

A magyar vizsgabizonyítvány megnevezése	Az osztrák vizsgabizonyítvány megnevezése
A képzési szakmában a szakmunkásvizsga letételéről szóló bizonyítvány	A képzési szakmában a tanulói záróvizsga letételéről szóló bizonyítvány
1. Asztalos	Tischler
2. Autószerelő	Kraftfahrzeugmechaniker
3. Autóvillamossági szerelő	Kraftfahrzeugelektriker
4. Cukrász	Konditor (Zuckerb.,cker)
5. Esztergályos	Dreher
6. Fényező és mázoló	Lackierer
7. Fodrász	Friseur und Perückenmacher
8. Fotóciikk kereskedő	Fotokaufmann
9. Hentes/Húsfeldolgozó	Fleischer
10. Központifűtés- és csőhálózatszerelő	Zentralheizungsbauer
11. Pék/Sütő	B.,cker
12. Pincér/Felszolgáló	Kellner
13. Rádió és televízió műszerész	Radio und Fernsehmechaniker
14. Szakács	Koch
15. Szerszámkészítő	Werkzeugmacher
16. Telefon- és hálózatszerelő	Fernmeldebaumonteur
17. Tetőfedő	Dachdecker
18. Vegyész-analitikus	Chemielaborant
19. Vízvezeték- és készülékszerelő	Wasserleitungsinstallateur
20. Géplakatos	Maschinenschlosser
21. Mezőgazdasági gépszerelő	Landmaschinenmechaniker
22. Szerkezetlakatos	Schlosser
23. Villamoshálózatszerelő	Elektroinstallateur

Összegzés

Ebben az írásban a negyedszázados évforduló jegyében zajló konferencián elhangzott előadásom tartalmi csomópontjai mentén haladtam.

Először a háttérként, illetve elméleti alapként is szolgáló szakképzési modelleket mutattam be vázlatosan néhány teoretikus kutatóra hivatkozva. A gazdasági-társadalmi jellemzők hazai és nemzetközi vonatkozásai képezték az egyik vonulatot. A másikat a tanügyigazgatás- irányítás megvalósulásai. Mindkét vonulatnál elsősorban az európai kontinens országainak az adatait elemeztem, de egyes táblázatokban más kontinensek országai is megjelentek. A rendszerváltás előtti korszakról az 1985-ös oktatási törvény, valamint az adaptív szakképzési modell kapcsán tértem ki. Magát a törvényt és a kapcsolódó dokumentumokat is kellő mértékben elemeztem, illetve bemutattam. Több szempontból is figyelemre méltó volt a német újra-egyesítés előtt készült prognosztizálás a foglalkoztatás és ágazati megoszlásának drasztikus változása, amire építették az új tartományok szakképzési fejlesztését. Az erről szóló fejezetben két ábrával is alátámasztottam ezt. Az ekvivalencia konkrét megvalósulására is kitértem az írásom végén.

Köszönetet mondok Tisóczki József doktoranduszomnak a statisztikai adatok. táblázatok gyűjtésében nyújtott segítségével.

Felhasznált szakirodalom

- Benedek András (1987): Szakképzés és gazdaság (Adaptív szakképzési modell) In: *Szakképzési Almanach* Válogatás az OPI Szakképzési Igazgatóságának munkáiból 1984-1986 Budapest, OPI, 21-42. oldal
- Benedek András (2003): *Változó szakképzés* Okker, Budapest
- Csáky Mihály (2016): A szakképzés és az európai integráció. In: *Educatio* 2016 tavasz 3-11. oldal
- Lükő István (2007): *Szakképzés-pedagógia* Műszaki Kiadó, Budapest
- Lükő István (2007): Szakképzési rendszerek, struktúrák, kvalifikációk nemzetközi összehasonlítása *Nemzetközi összehasonlító elemzés a szakképzési rendszerek állapotáról, működéséről és fejlesztéséről*
- Setényi János (1996): Az OECD munkaerő-piaci elemzése In: *Educatio* 1996/1 145-174 pp.
- Prof. Dr. Günter Spreth (2001): Möglichkeiten und Begrenzungen des Modulprinzips in der internationalen Berufsbildungskoooperation In: *Modularisation in der beruflichen Aus-, -und Weiterbildung*, DSE Magdeburg
- Dieter Blaschke, Martin Koller, Gerhard Kühlewind (1990): *Qualifizierung in den neuen Bundesländern* IAB Nr. 7/1990
- Uwe Leuterbach (1996): *Internationales Handbuch der Berufsbildung* Nomos Verlagsgesellschaft Baden-Baden,
- https://www.oktatas.hu/kepesitesek_elismertese/jogszabalyok?itemNo=2
- Forrás: <http://www.econstats.com/weo/V027.htm>
- Forrás: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/mei-v2018-4-en/table103.html?itemId=/content/component/mei-v2018-4-table103-en>
- Forrás: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00112>
- Forrás: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/fields/2129.html#226>